

DECIZIE

16 august 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, Tatiana Vieru
judecători Svetlana Filincova, Nicolae Craiu, Oleg Sternioală, Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Svetlana Titica,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Svetlana Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2017, prin care s-a admis apelul declarat de Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” cu casarea hotărârii Judecătoria Botanica, mun. Chișinău din 07 aprilie 2015 și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii,

c o n s t a t ă :

La 27 februarie 2015, reclamanta Svetlana Titica s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei.

În motivarea acțiunii, reclamanta Titica Svetlana a indicat că, la 12 iulie 2011, între ea și Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” a fost încheiată o tranzacție privind livrarea a 100 m³ de piatră contra sumei de 40 000 lei.

La momentul încheierii acestei tranzacții, Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” avea datoria în sumă de 5 000 lei, plata rămasă din marfa - piatra nelivrată anterior din tranzacțiile efectuate anterior, fapt confirmat prin extrasul din contul 523.1, eliberat de către contabilitatea Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii”.

Potrivit obiectului tranzacției, se prevedea vânzarea de către „Furnizor”, în persoana Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” și cumpărarea de către „Beneficiar”, Titica Svetlana, a mărfii (100 m³ de piatră și achitarea de către „Beneficiar” a valorii acestei mărfi, conform înțelegerii prestabilite între părți.

Potrivit bonului de încasare a numerarului din 12 iulie 2011, suma mărfii care urma a fi livrată a fost de 45 000 lei, inclusiv 5 000 lei - datorie din tranzacția anterioară care au fost achitate și marfa urma fi furnizată peste jumătate de an.

După transmiterea și recepționarea sumei de bani în mărime de 45 000 lei, inclusiv 5 000 lei datorie, din partea Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” nu au survenit careva obiecții și conform tranzacției date, Cooperativa

Agroindustrială de Producție „Bacii”, după recepționarea banilor, urma să livreze marfa, adică 100 m³ de piatră, peste o jumătate de an, conform înțelegerii avute cu administrația Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii”, fapt care, însă, nu s-a produs.

Pentru evitarea încasării forțate a datoriei create, Titica Svetlana a expediat în adresa pârâtei Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” o reclamație la 11 februarie 2014, înregistrată în cancelaria Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” cu nr. de intrare 125/4, prin care a solicitat executarea benevolă a datoriei în termen de 7 zile de la recepționarea reclamației.

La reclamația susnumită însă nu a primit răspuns până la momentul adresării în instanță, motiv pentru care solicită încasarea de la Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” a sumei de 45 000 lei în beneficiul său, precum și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoria Botanica, mun. Chișinău din 07 aprilie 2015 s-a admis acțiunea Svetlanei Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei în sumă de 45 000 lei.

S-a încasat de la Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” în beneficiul Svetlanei Titica datoria în sumă de 45 000 lei și s-a încasat de la Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” în beneficiul Svetlanei Titica suma de 500 lei cu titlul de compensație a cheltuielilor de judecată ce constau din taxa de stat achitată de reclamantă la depunerea cererii de chemare în judecată.

Împotriva hotărârii Judecătoria Botanica, mun. Chișinău din 07 aprilie 2015, Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” a declarat apel nemotivat la 06 mai 2015 și apel motivat ulterior, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei hotărâri noi, prin care a respinge ca neîntemeiată și tardivă cererea de chemare în judecată a reclamantei Titica Svetlana împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016 s-a admis cererea de apel declarată de Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii”.

S-a casat hotărârea Judecătoria Botanica, mu. Chișinău din 07 aprilie 2015 și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a respins ca tardivă cererea de chemare în judecată înaintată Svetlana Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea sumei și a cheltuielilor de judecată.

S-a încasat în beneficiul Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cheltuielile legate de achitarea taxei de stat la depunerea apelului în mărime de 1 012 lei.

Pentru a soluționa astfel, instanța de apel a reținut faptul că, reclamanta-intimată și-a întemeiat acțiunea pe circumstanțele din 12 iunie 2011, când a achitat suma de 40 000 lei, însă s-a adresat în instanța de judecată abia la 27 februarie 2015, adică după o perioadă de 4 ani, susținând astfel că acțiunea este tardivă, depusă cu omiterea termenului de prescripție și fără a solicitat repunerea în termen.

Curtea de Apel Chișinău, prin scrisoarea nr. 2368, fără dată, a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei motivate (f.d. 76).

La 30 martie 2017, Svetlana Titica a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Astfel, prin prisma dispoziției citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat la 30 martie 2017 este depus în termen, în cazul în care la materialele cauzei nu se regăsește dovada recepționării de către părți a copiei deciziei.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece au fost încălcate normele de drept material și procedural, prin interpretare eronată și neaplicare a normelor materiale care urmau a fi aplicate speței.

Indică recurenta că, instanța de apel eronat a apreciat materialele cauzei și nu a aplicat prevederile art. 575, alin. (1) Cod civil, deoarece tranzacția nu a avut un termen stabilit de executare a obligației.

În conformitate cu art. 439, alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 04 mai 2017, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

Până la examinarea recursului, Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” nu a depus referință, prin care să-și exprime poziția vis-a-vis de recursul înaintat.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 iunie 2017, recursul declarat de Svetlana Titica s-a considerat admisibil și s-a fixat spre examinare într-un complet de 5 judecători pentru examinarea fondului recursului pentru 16 august 2017.

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii la rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445, alin. (1), lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432, alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118, alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Potrivit art. 130, alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea pricinii. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

În conformitate cu art. 241, alin. (5), (6) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele pricinii, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

Iar, în conformitate cu art. 373, alin. (1) - (4) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate

suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță. Instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei.

Actele cauzei atestă că, la 27 februarie 2015, reclamanta Svetlana Titica s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei.

Fiind investită cu examinarea cauzei, prima instanță prin hotărârea din 07 aprilie 2015 a admis acțiunea Svetlanei Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei în sumă de 45 000 lei.

A încasat de la Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” în beneficiul Svetlanei Titica datoria în sumă de 45 000 lei și s-a încasat de la Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii” în beneficiul Svetlanei Titica suma de 500 lei cu titlul de compensație a cheltuielilor de judecată ce constau din taxa de stat achitată de reclamantă la depunerea cererii de chemare în judecată.

Iar, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016 s-a admis cererea de apel declarată de Cooperativa Agroindustrială de Producție „Bacii”.

S-a casat hotărârea Judecătoriai Botanica, mu. Chișinău din 07 aprilie 2015 și s-a emis o nouă hotărâre prin care s-a respins ca tardivă cererea de chemare în judecată înaintată Svetlana Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea sumei și a cheltuielilor de judecată.

S-a încasat în beneficiul Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cheltuielile legate de achitarea taxei de stat la depunerea apelului în mărime de 1 012 lei.

Întru argumentarea soluției, instanța de apel a reținut că, reclamanta-intimată și-a întemeiat acțiunea pe circumstanțele din 12 iunie 2011, când a achitat suma de 40 000 lei, însă s-a adresat în instanța de judecată abia la 27 februarie 2015, adică după o perioadă de 4 ani, susținând astfel că acțiunea este tardivă, depusă cu omiterea termenului de prescripție, fără a solicita repunerea în termen.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a pricinii dedusă judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

În acest sens, Colegiul remarcă că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, a constatat că pricina a fost soluționată greșit de prima instanță.

La acest capitol, Colegiul consideră necesar a menționa că, instanța de apel la examinarea cauzei, prin prisma prevederilor art. 267, 271-272 Cod civil,

eronat și prematur a considerat acțiunea înaintată de Svetlana Titica ca depusă tardiv, în cazul în care materialele cauzei nu denotă cert momentul executării obligației.

Or, potrivit art. 575, alin. (1) Cod civil, în cazul în care termenul de executare a obligației nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, creditorul are dreptul de a pretinde oricând executarea ei, iar debitorul este îndreptățit să o execute oricând. Dacă datoria de a executa imediat nu rezultă din lege, contract sau din natura obligației, debitorul trebuie să execute obligația în termen de 7 zile din momentul cererii creditorului.

Astfel, instanța de recurs consideră drept eronată argumentarea instanței de apel precum că termenul de prescripție începe a curge din momentul achitării sumei la contul apelantului-intimat, adică 12 iulie 2011, deoarece de către părți nu a fost stabilit un termen determinat de executare a obligațiilor, mai mult ca atât, materialele cauzei de asemenea nu denotă o dată prestabilită a executării obligațiilor, iar însăși colaboratorii întreprinderii nu neagă faptul că conform înțelegerii marfa urma a fi livrată ulterior.

Reieșind din cele supra relatate, Colegiul consideră că instanța de apel a examinat apelul arbitrar, fără a da o apreciere tuturor probelor prezente la materialele cauzei și fără a stabili data stabilită de executare a obligației, respectiv data de când începe a curge termenul general de prescripție.

În atare condiții, instanța inferioară avea obligația rezultând din prevederile art. 373, alin. (2) Cod de procedură civilă, de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia. Or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130, alin. (4) Cod de procedură civilă.

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării pricinii probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390, alin. (1), lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CEDO, în cauza *Suominen vs. Finlanda*, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza Van de Hurk v. Olandei, hotărârea din 19 aprilie 1994, și cauza Dulaurans v. Franței, Hotărârea din 21 martie 2000, paragraful 33, CEDO a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza Artico v. Italiei, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată și de a argumenta respingerea unor probe și admiterea altora.

Dreptul de a fi auzit, prin urmare, a fost încălcat, or dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel, s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării pricinii pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea pricinii în instanța de apel nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Svetlana Titica și a casa integral decizia instanței de apel, cu remiterea pricinii civile la rejudicare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudicarea pricinii, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130, alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele pricinii, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445, alin. (1), lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Svetlana Titica.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Svetlana Titica împotriva Cooperativei Agroindustriale de Producție „Bacii” cu privire la încasarea datoriei, cu remiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Tatiana Vieru

judecători

Svetlana Filincova

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală

Galina Stratulat